

Başvuru Tarihi (Received Date): 03.05.2021

Kabul Tarihi (Accepted Date) : 29.07.2021

Makale Türü (Article Type): Araştırma Makalesi / Research Article

doi: 10.52848/ijls.932344

Kaynakça Gösterimi: Arslan, P. (2021). Ortaokul beden eğitimi öğretmenlerinin spor etiğine ilişkin görüşleri. *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi: Kuram ve Uygulama*, 4(2), 136-150. doi: 10.52848/ijls.932344

Citation Information: Arslan, P. (2021). Thoughts of secondary school physical education teachers on sports ethics. *International Journal of Leadership Studies: Theory and Practice*, 4(2), 136-150. doi: 10.52848/ijls.932344

ORTAOKUL BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİN SPOR ETİĞİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Pınar ARSLAN¹

Öz

Gelecek nesilleri oluşturacak olan çocukların sporla tanıştıkları ilk yıllar spor etiğine ilişkin değerlerin benimsenmesindeki kritik yıllardır. Çocuklarda spora ilişkin etik değerlerin içselleştirilmesini sağlamada anahtar kişi okullarda görev yapmakta olan beden eğitimi öğretmenleridir. Bu çalışmanın amacı, ortaokulda görev yapmakta olan beden eğitimi öğretmenlerinin spor etiğine ilişkin görüşlerinin belirlenmesidir. Alanyazında bu alana ilişkin yapılmış nicel araştırmalara ulaşılmış fakat nitel bir çalışmaya rastlanmamıştır. Beden eğitimi öğretmenlerinin spor etiğine ilişkin görüşlerini derinlemesine amaçlayan bu çalışma nitel bir çalışmadır. Çalışmanın verileri 2019 yılında Ankara, Sivas ve Düzce’de görev yapmakta olan gönüllü 14 beden eğitimi öğretmeni ile görüşülerek toplanmıştır. Elde edilen verilerin sonucunda ulaşılan bulgular “güvenli bir ders ortamı sağlayabilme”, “oyun ve yarışmalarda saygılı olma ve dürüstlüğü geliştirebilme”, “çocukların spor gelişimine katkı sağlayabilme” ve “okullarda spor etiğinin geliştirilmesine ilişkin önerileri” olmak üzere dört temada toplanmıştır. Okullarda çocukların güvenli bir şekilde spor yapabilecekleri bir spor salonu olmasının gerekliliği ve önemi ulaşılan en genel sonuçtur.

Anahtar Kelimeler: Spor, Etik, Beden eğitimi öğretmeni.

Thoughts of Secondary School Physical Education Teachers on Sports Ethics

Abstract

The first years when children, who will be the next generations, meet sports are the critical years in adopting the values related to sports ethics. The key person in ensuring children’s internalization of ethical values related to sports is the physical education teachers working in schools. The aim of this study is to determine the opinions of physical education teachers working in secondary schools on sports ethics. In the literature, quantitative studies on this area have been reached, but no qualitative study has been found. This is a qualitative study that aims in depth the views of physical education teachers on sports ethics. The data of the study were collected with 14 volunteer physical education teachers working in Ankara, Sivas and Düzce in 2019. Findings categorized under four themes as "providing a safe lesson environment", "develop respect and honesty in games and competitions", "contributing to the development of sports of children" and "suggestions on the development of sports ethics in schools". The necessity and importance of having a gym where children can do sports safely in schools is the most general result reached.

Keywords: Sport, Ethic, Physical education teacher.

¹ Dr., Milli Eğitim Bakanlığı, E-posta: pinararslan44@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-7419-8131.

Giriş

Sporun tarih sahnesine çıkışı, bir bakış açısına göre insanınkiyle aynı zamana denk gelmektedir. Bu bakış açısına göre, insanın yaptığı bütün hareketler birer spordur. İlkel insanın avını yakalamak için ya da av olmamak için koşması, düşmanıya girdiği mücadele, yani kısacası yaşamını sürdürebilmek için yaptığı şeylerin tamamı birer sportif faaliyetlerdir. Rekabetçi spor, ilk defa Eski Yunanda esasen savaşlarda kullanılan fiziksel şiddetin kontrol altına alınması için yapılan bir teşebbüs sırasında ortaya çıkmıştır (Couloubaritsis, 2011, s.21). Orta Çağda kiliselerin bağnaz yaklaşımlarının etkisiyle sporun da diğer bütün alanlar gibi bir duraklama içerisine girdiği görülmektedir. O yıllarda, sporu “şeytan işi” olarak tanımlayan kiliseler, sporun sadece şövalyelerin eğitimi için kullanılmasına izin vermişlerdir. Yakın Çağın başlangıcıyla, amatör müsabakalar ve sporcuların yerini bu işi meslek haline getirmiş profesyoneller almaya başlamıştır (Obuz, 2009, s.27). Spor modern toplumlarda çok önemli bir yer tutmaktadır. Çoğu Avrupa ülkesinde nüfusun yarısından fazlası haftada en az bir kez spor veya egzersiz faaliyetlerinde bulunmaktadır. Gönüllü kulüpler ve okullar aracılığıyla çocukların büyük bir çoğunluğu ve gençler spor faaliyetlerinde yer almaktadır (Loland, 2011, s.175).

Spor, insanların yapısal, sosyal denge ve uyumlarını sağlayan bir etkinliktir. Aynı zamanda fiziksel ve zihinsel ruhsal zindeliğin temel kaynağıdır. Spor insanın gelişimine doğrudan katkı sağlamakla birlikte barış, sevgi, kardeşlik, saygı, dürüstlük gibi kavramları da etkilemektedir (Dolaşır, 2006, s.37). Spor, kitleleri tepkisiz hale getiren bir etkinlik olarak gösteren düşünceleri benimseyen kişiler de bulunmaktadır. Francisco Bernabeau'nun yapılmasını istediği stadyum için “Bana 150 bin kişilik bir uyku tulumu yapın” demiştir. Antonio Salazar'ın “Portekiz'i kırk yıl süreyle 3 F ile, fiesta (şölen), fadima (örgütlü din) ve futbol ile yönettim” şeklindeki sözleri de bu düşüncenin görüşlerini desteklediği anlaşılmaktadır (Obuz, 2009, s.26).

Eski Yunan tarihinde, Ellis'deki spor alanında resmi hakemlerin gözetiminde eğitilen sporcuların olduğu şehirlerde hilenin var olduğu bilinmektedir. Sporcuların Olimpiya'ya giderek yeminlerin koruyucusu Zeus'a aileleri ve eğiticileri ile birlikte hile yapmayacaklarına yemin ettikleri ve domuz kurban ettikleri bilinmektedir. Yeminin bozulması halinde Kronion dağının eteklerine dönüşümlü olarak bir sıra halinde Zeus heykeli dikmeleri ve para cezası ödemeleri gerekirdi. Bundan dolayı etik ve spor arasındaki ilişkinin çok eski zamanlardan beri var olduğu görülmektedir (Couloubaritsis, 2011, s.23). Shields ve Bredemeier (1995), sporun ahlaki davranışların sergilendiği bir tiyatro olduğunu ve gerçekten de ahlaki gelişim üzerinde etkisinin olduğunu ifade etmişlerdir. Whithead (1998) sporun etik temellere dayalı ve değerli kültürel bir uygulama olduğu görüşündedir. Bucher ve Wuest'e (1999) göre ise spor etiğinin temel amacı, bireylere spor alanında kabul görmüş evrensel etik ilkeleri benimseterek, bu ilkelerin sportif ortamlarda davranış boyutunda sergilenmesini sağlamaktır.

Etik, insanların kurduğu bireysel ve toplumsal ilişkilerin temelini oluşturan değerleri, normları ve kuralları iyi-kötü gibi ahlaksal açıdan araştıran bir felsefe disiplini (Aydın, 2012). Felsefi bir disiplinin adı olan etik, köken olarak Hellence'deki ethos sözcüğünden gelmektedir. Etik, doğru ve yanlış davranışları tanımlayan kurallar bütünü olarak tanımlanmaktadır. Etik kurallar, bizlere davranışlarımızın kabul edilebilirliğini, kabul görmezliğini ve yanlışlığını belirtmektedir (William, Davis ve Post, 1988). Etik ilkelerin temel amacı; uygulamayı en yararlı hale getirmek, kamu yararı sağlamak, mesleği korumak, üyeleri disipline etmek, çalışanları günlük uygulamalarda karşılaşılabilecekleri etik ikilemlerle baş etmelerine rehberlik ve kaynaklık etmektir (Campbell, 2000).

Spor Etiği

Spor etiği, sporun taraflarının görev ve sorumluluklarını dürüstlük, adalet, açıklık, tarafsızlık ve saygı gibi evrensel değerler doğrultusunda yerine getirmelerini kapsamaktadır. Spor etiğinde temel

amaç, bireylere spor alanında kabul görmüş evrensel etik ilkelerin benimsetilerek bu ilkelerin sportif ortamlarda davranış boyutunda sergilenmesini sağlamaktır. Geçmiş yıllardaki ve bugünkü spor toplulukları, sporun kendisine ait birtakım etik davranışlarının olduğunu ve bu davranışların taraftarlara kazandırılmasında sporun önemli bir misyonunun bulunduğunu belirtmektedirler. Sporun gerçek anlamı ile varlığının sürdürülmesinde, davranışların etik ilkelere uygunluğu son derece önemlidir. Son zamanlarda, sporun gerçek amacından saptırılarak birtakım çıkarlar için araç haline gelmesi ve ahlak değerlerinin yerini maddi değerlerin alması bu alanda spor etiğine duyulan ihtiyacı göstermektedir (Dolaşır, 2006, s.12).

Son zamanlarda, bisiklet yarışlarında özellikle Fransa turunda ve atletizmde dopinge; İtalyan A serisi futbol maçlarında şikeye; Marsilya/Fransa'da Rus mafyası tarafından yapılan yatırımlara; bayan tenis oyuncusunun bıçaklanmasına ve diğer oyuncuların zehirlenmesine; futbol maçlarında, sutopu, kriket ve hatta basketbolda dahi holiganizme; buz pateninde puan verilirken hile yapılmasına; ciddi sakatlıkları olan atletlerin yarışmalara katılmaya zorlanmasına; oy satın almaya; taciz ve sporun dışında bırakılmaya rastlanılmıştır. Bu liste daha da uzayıp gitmektedir. Peki, spor ile etik arasındaki bağlantı nasıl kurulabilir? Sadece soruyu sorup, ütöpik bir şekilde soruyu cevapsız bırakmak bunu sağlar mı? (Bodin, Sempe, Robene ve Heas, 2011, s.10).

Türkiye'de en popüler spor dalı olan futbolun, yalnızca bir spor dalı olmanın çok ötesinde anlamlar taşıdığı görülmektedir. Dürüstlük, tarafsızlık, doğruluk gibi ilkeler sık sık ihlal edilmekte ve bu durum önemli etik sorunlara neden olmaktadır (Uzun, 2004, s.17). Sporda etik ilkelerinin tam uygulanamaması nedeniyle ortaya çıkan bu olumsuz gelişmeler sporun ve sporcunun imajını zedelemektedir. Şike, illegal kumar, iyi yönetim ilkelerinin ihlali, genetik mühendisliğinin kullanımı, çocuk haklarının ihlali ve ayrımcılık gibi hususların denetlenmesi, analiz edilmesi ve spor hareketleri ile işbirliği içerisinde spor etik kanunu çalışmalarının devam ettirilmesi uygun olacaktır (Bodin, vd. 2011, s.97-98).

Sporda etik dışı davranışların temel nedeni olarak, spor dünyasındaki ahlaki değerlerin yerini parasal değerlerin alması gösterilmektedir. Birçok spor olayında “ne olursa olsun kazan” felsefesi davranışların etik açıdan kontrolünü ortadan kaldırmaktadır (Obuz, 2009, s.27). Son zamanlarda sporun amacından saptırılarak maddi çıkara bir araç olarak kullanılması spor etiğine olan ihtiyacı ortaya koymaktadır (Certel, Alkış ve Gürpınar, 2018). Sporda etik, spor kuralları ve değerleri üzerinde sistematik ve eleştirel yansımalar anlamına gelmektedir. Spor etiğinin sistemi sadece anahtar kural ve değerleri ortaya koymamalı, aynı zamanda uygulamada yükselen tansiyonu ve bununla mücadele yöntemlerini de belirtmelidir (Loland, 2011, s.175).

Spor etiği bugün hem spor alanlarında hem spor federasyonlarının ve kuruluşlarının etik komitelerindeki spor etiği temsilcileri sayesinde var olabilmektedir. Bu temsilcilerin rolü, etiğin gelişmesinde sadece kuralların uygulanması ve ihlal olduğunda cezanın uygulanmasına bağlı olduğu düşüncesine dayanan “pasif etik konsepti”nden farklıdır. Bu çerçevede, kadın ve erkek sporcular davranışlarıyla hiçbir kurumun kendilerine empoze edemeyeceği etik değerler sergileyebilmekte, etik kurallara göre şekillenmenin öncelenmesini benimseyebilmekte ve kuralları eleştirebilmektedirler. Spor dünyasında, otonom hareketleriyle; bu hareketlere yeni anlam yükleyerek ve bu değerleri vücuda getirerek bu kişiler bağımsızlıklarını göstermektedirler (Andrieu, 2011, s.67).

Fair Play

Sportif davranışın temelinde Fair Play bulunmaktadır. Fair Play 15. yüzyılın ikinci yarısında genel bir kullanımla “fırsat eşitliğini korumak” anlamında kullanılmış, 18. yüzyılda da spor diline girmiştir. Fair Play, sporcuların oyun içerisinde sadece oyunun gözlenebilen kurallarına değil, ruhuna da saygılı olmalarını ifade etmektedir (Dolaşır, 2006). FIFA her yıl Fair Play günleri düzenlemektedir.

Bu etkinlik çerçevesinde futbol dünyasından birçok kişi konuşma yapmak üzere davet edilmektedir. 2009 yılında davet edilenlerden biri olan Fransız menajer olan Domenech şöyle demiştir: “Fair Play en önemli değerdir. Bunun anlamı futbolun en baştan beri hangi seviyede olursa olsun saygıyla oynanmasıdır. Bu saygı rakiplere, takım arkadaşlarına, hakemlere, izleyicilere ve sonuç olarak kendi kendine gösterilmesi gereken saygıdır”. Bu düşünce futbol için gereklidir. FIFA’nın Fair Play kampanyası olan “My Game is Fair Play” kampanyası sürekli bir şekilde ve özellikle çocuklar ve genç insanların cesaretlendirilmesi ihtiyacına ve Fair Play’in rolünün önemine vurgu yapmaktadır. Bir diğer konuşmacı Blatter de bu konu ile ilgili olarak şöyle demiştir: “Çocuklar ve gençler, bizim de taşımamız ve sporda aktarmamız gereken dayanışma, hoşgörü, saygı ve disiplin gibi sağlam değerlere ihtiyaç duymaktadırlar. Futbol, hayatın bir okuludur. Bu okul bize zaferleri birlikte kutlamayı öğrettiği gibi kaybetmeyi de öğretmelidir” (Andrieu, 2011, s.70).

Meslek Etiği

Meslek etiği, insanla ilgili mesleklerde uyulması gereken davranış kuralları olarak tanımlanabilir (Aydın, 2012; Kuçuradi, 1988). Meslek gruplarının evrensel değerler temelinde mesleki etik ilkelere sahip olmaları beklenir (Tuncel & Büyüköztürk, 2009). Eğitimin temel unsurlarından biri olan öğretmenlik mesleğinde de etiğin önemli bir yeri vardır. Öğretmenlik meslek etiği, “öğrenciler, toplum ve meslektaşları ile olan ilişkilerde yerine getirilmesi gereken sorumluluklar, uyulması gereken kurallar ve ilkeler bütünüdür” (Erdem ve Şimşek, 2013). Öğretmen meslek etiği ilkelerinin temel amacı, öğretmenlik mesleğini korumak, meslek üyelerini yasa ve yönetmeliklere uygun davranmalarını sağlamak ve öğretmenlerin karşılaştıkları etik ikilemleri çözmelerine yardımcı olmaktır (Campbell, 2000). Erdem ve Şimşek’e (2013) göre öğretmenlik mesleğinde etik, “öğrenciler, toplum ve meslektaşları ile olan ilişkilerde yerine getirilmesi gereken sorumluluklar, uyulması gereken kurallar ve ilkeler bütünüdür”. Gözütok (1999) öğretmenlerin etik davranışlarını incelediği çalışmasında, öğretmenlerin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimi programlarının geliştirilmesinde öğretmen etiği konularına yer verilmesini tavsiye etmiştir. Aydoğan (2011), öğrenci görüşlerine göre öğretmenlerin mesleki etiğine büyük ölçüde uyduğu bulgusunu saptamıştır. Eğitimde etiğin öneminin artmasıyla birlikte öğretmen meslek etiğini ele alan çalışmaların sayısı artmıştır (Elma ve Mercan, 2012; Gündüz ve Coşkun, 2011; Keser, Kocabaş ve Yirci, 2013; Toprakçı, Bozpolat ve Buldur, 2010; Yılmaz ve Altinkurt, 2011).

Beden eğitimi öğretmenlerinin de görevlerini yerine getirirken hizmet ideallerini sağlamak, meslek içi rekabeti düzenlemek, okulda ve spor alanlarında öğrencilere sahip olmaları gereken değerleri kazandırırken meslek etiğine uygun davranmaları gerekmektedir (Harrison ve Blakemore, 1992; Özbek, 2018). Beden eğitim öğretmeni, okul içi ve okul dışı spor faaliyetlerinde öğrenci ile iletişim içindedir. Diğer branş öğretmenlerinden farklı olarak öğrenciler ile ders saatleri dışında düzenlenen spor organizasyonlarında, okul spor müsabakalarında daha yoğun iletişim içerisinde. Bu nedenle beden eğitim öğretmenleri için etik ilkeler öğretmen meslek etiği ile birlikte spora özgü unsurları da içerdiği söylenebilir (Özbek, 2018).

Gelecek nesilleri oluşturacak olan çocukların sporla tanıştıkları ilk yıllar spor etiğine ilişkin değerlerin benimsenmesindeki kritik yıllardır. Çocuklarda etik değerlerin oluşmasını sağlamak ciddi bir çaba gerektirmektedir. Bu çabayı ortaya koyacak anahtar kişinin ise okullarda görev yapmakta olan beden eğitimi öğretmenleri olduğu söylenebilir. Öğrencilerde spora ilişkin etik değerlerin oluşmasında beden eğitimi öğretmenlerinin tutumları önemlidir. Araştırmada beden eğitimi öğretmenlerinin okuldaki spor etiğine ilişkin tutumları problem konusu yapılmıştır. Bu doğrultuda, çalışmanın genel amacı; beden eğitimi öğretmenlerinin spor etiğine ilişkin görüşlerinin belirlenmesidir. Bu amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır. Beden eğitimi öğretmenleri,

1. Güvenli bir ders ortamı sağlayabilmek amacıyla ne gibi önlemler almaktadırlar?

2. Çocukların oyun ve yarışma içerisinde iken rakip takım oyuncularına ve kurallara saygılı ve olmaları için neler yapmaktadırlar?
3. Oyun ve yarışmaların dürüst bir şekilde gerçekleştirilmesi için neler yapmaktadırlar?
4. Çocukların spor gelişimine katkı sağlamak amacıyla neler yapmaktadırlar?

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Bu çalışma nitel bir araştırmadır. Nitel araştırmalar bireylerin deneyimleri üzerinden yapılandırılan anlamı ortaya çıkarmayı amaçlar. Bu tür araştırmalarda araştırmacı bir fenomenin anlamını, fenomene katılanlara göre anlamaya çalışır (Merriam, 2013). Araştırmada, beden eğitimi öğretmenlerinin spor etiğine ilişkin görüşleri araştırıldığı için yorumlayıcı fenomenolojik desen kullanılmıştır. Fenomenoloji deseninde, farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Çalışma Grubu

Çalışma grubu, 2019 yılında Ankara, Sivas ve Düzce’de MEB’e bağlı dokuz farklı devlet ortaokullarında çalışan dördü erkek öğretmen, onu kadın öğretmen olmak üzere toplam 14 beden eğitimi öğretmeninden oluşmaktadır. Bu araştırmada farklı çeşitlilikleri ortaya koymak ve önemli genel geçer kalıpları tanımlamak için geçerli olan amaçlı örnekleme türlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme stratejisi kullanılmıştır. Maksimum çeşitlilik örnekleme, belirli çeşitlilik yelpazesinden durumları seçer. Geniş bir çeşitlilik yelpazesinden ortak örüntüleri araştırır (Glesne, 2015, s.61). Amaçlı örnekleme yönteminde, belli bir amaç doğrultusunda araştırmanın derinlemesine yapılabilmesi için bilgi zengini durumlar seçilir ve ampirik genellemeler yerine derinlemesine anlama amaçlanır (Patton, 2014). Eğitim sistemimiz içerisinde çocukların ilk defa spor alanında eğitim almış beden eğitimi öğretmenlerinden ders almaları ortaokul çağına denk gelmektedir. 10-13 yaş aralığında bulunan ortaokula giden çocukların spor etiğine ilişkin değerleri içselleştirmeleri büyük önem arz etmektedir. Bu nedenle ortaokulda görev yapakta olan gönüllü beden eğitimi öğretmenleri araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin cinsiyet ve mesleki deneyimlerine ilişkin demografik veriler Tablo 1’de gösterildiği şekildedir.

Tablo 1. Katılımcıların cinsiyet ve mesleki deneyimleri

Katılımcı	Cinsiyet	Mesleki Deneyim Yılı	Branş
K1	Kadın	8	Beden Eğitimi Öğretmeni
K2	Kadın	7	Beden Eğitimi Öğretmeni
K3	Kadın	17	Beden Eğitimi Öğretmeni
K4	Erkek	14	Beden Eğitimi Öğretmeni
K5	Erkek	22	Beden Eğitimi Öğretmeni
K6	Kadın	26	Beden Eğitimi Öğretmeni
K7	Kadın	25	Beden Eğitimi Öğretmeni
K8	Kadın	29	Beden Eğitimi Öğretmeni
K9	Kadın	28	Beden Eğitimi Öğretmeni
K10	Kadın	32	Beden Eğitimi Öğretmeni
K11	Erkek	22	Beden Eğitimi Öğretmeni
K12	Kadın	4	Beden Eğitimi Öğretmeni
K13	Erkek	7	Beden Eğitimi Öğretmeni
K14	Kadın	7	Beden Eğitimi Öğretmeni

Tablo 1'e bakıldığında araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin 4'ü erkek öğretmen, 10'u kadın öğretmendir. Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin çalışma sürelerine bakıldığında, 1-5 yıl görev yapan 1 öğretmen, 6-10 yıl görev yapan 4 öğretmen, 11-20 yıl görev yapan 2 öğretmen ve 20 yıl ve üzeri görev yapan 7 öğretmen şeklindedir.

Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada, nitel araştırmalarda en temel veri toplama tekniği olan görüşme tekniği kullanılmıştır. İnsanlarla, doğrudan gözlenemeyenlere ulaşmak için görüşme yapılır. Duyguları, düşünceleri ve niyetleri gözlemek zordur. İnsanların yaşantılarını nasıl düzenledikleri ve yaşantılarında gerçekleşen olaylara ne tür anlamlar yükledikleri gözlenemez. Bunları öğrenmek için insanlara soru sorulmalıdır. Öyleyse görüşmelerin amacı diğer insanların bakış açılarına ulaşmaktır (Patton, 2014, s.341). Görüşme formu araştırma çerçevesinde yapılan alanyazın taraması doğrultusunda, araştırmanın temel problemi çerçevesinde hazırlanmıştır. Görüşme formunun geliştirilmesi sürecinde 02/10/2019 tarihinde ortaokulda görev yapan bir beden eğitimi öğretmeni ile yapılan ön görüşmelerden elde edilen verilerden yararlanılmıştır. Hazırlanan taslak görüşme formu nitel araştırma alanında deneyimli olan bir araştırma görevlisinin görüşüne sunulmuş ve önerileri doğrultusunda son şekli verilerek uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Görüşme formu araştırmanın amaçları çerçevesinde yapılandırılmıştır. Buna göre görüşme formu katılımcı öğretmenlere ilişkin temel demografik bilgilere erişmeye yönelik sorulardan ayrı olarak toplam 9 sorudan oluşmaktadır. Soruların anlaşılabilirliğini test etmek amacıyla iki beden eğitim öğretmeni ile ön uygulama yapılmıştır.

Araştırmanın verileri 01/11/2019-30/11/2019 tarihleri arasında çevrimiçi görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Görüşmeler, önceden alınan randevu yoluyla, katılımcıların belirledikleri gün ve saatlerde gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerden önce, katılımcılardan ses kaydı için izin alınmıştır. Katılımcılarla yapılan görüşmeler ortalama 30 dakika sürmüştür. Analiz için öncelikli adım verilerin metne aktarılması olmuştur. Katılımcıların özel bilgilerinin gizliliğini sağlamak amacıyla, gerçek isimlerinden farklı kod adları verilmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Araştırmanın kapsam geçerliliğini sağlamak amacıyla alanyazın taranmış, spor etiği konusunda yapılan nicel araştırmalara ulaşılmış fakat nitel bir çalışmaya rastlanmamıştır. Var olan nicel araştırma sonuçlarından yararlanılarak yarı yapılandırılmış sorular oluşturulmuştur. Biri halen MEB'de çalışan Beden Eğitimi öğretmeni, diğeri ise nitel araştırma alanında deneyimli olan bir araştırma görevlisinin görüşüne başvurulmuştur. Bu görüşler doğrultusunda soruların anlaşılabilirliğini arttırmak amacıyla biçimsel düzenlemeler yapılmıştır. Araştırmacı tarafından, soruların anlaşılabilirliğini test etmek amacıyla iki beden eğitim öğretmeni ile ön uygulama yapılmıştır. Bu uygulama sonunda soruların anlaşılabilirliğinde bir problemin olmadığı görülmüş ve sorular son haliyle katılımcılara sorulmuştur.

Yapılan görüşmeler ses kayıt cihazına kaydedilmiştir. Görüşme sonrası bilgisayar ortamına aktarılan ifadeler katılımcılar ile paylaşarak, katılımcıların onayına sunulmuştur. Böylelikle araştırmanın yapı geçerliliği sağlanmaya çalışılmıştır. Araştırmacı tarafından gerçekleştirilen, kodlanması ve bulguların yorumlanması aşamalarının doğruluğunu kontrol etmek amacıyla nitel çalışmalar yapmış olan bir araştırma görevlisinin görüşleri alınmıştır. Bu görüşler sonrası oluşturulan kodlamalar üzerinde düzenlemeler yapılmıştır. Böylece araştırmanın iç güvenirliliği arttırılmaya çalışılmıştır. Elde edilen veriler analiz edildikten sonra betimlemeler doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Doğrudan alıntılar konunun yorumlanması ve açıklanması biçimlerinde temel oluşturmuştur. Bulguların yorumlanmasında alanyazın desteği sağlanmış ve iç ve dış yorum ölçütleri karşılanmıştır.

Verilerin Analizi

Beden eğitimi öğretmenleri ile yapılan görüşmeler deşifre edilerek yazılı metin haline getirilmiştir. Yazılı metin haline getirilen görüşmeler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. İçerik analizi yoluyla veriler tanımlanmaya, verilerin içinde saklı olabilecek gerçekler ortaya çıkarılmaya çalışılır. Nitel araştırma verileri dört aşamada analiz edilmektedir. İlk aşama verilerin kodlanması, ikinci aşama temaların bulunması, üçüncü aşama kodların ve temaların düzenlenmesi ve dördüncü aşama bulguların tanımlanması ve yorumlanması aşamasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Araştırmacı tarafından deşifre edilen veriler dikkatli bir şekilde okunmuş, kodlanmış ve temalara ulaşılmıştır. Temalar altında toplanan kategoriler ve kodlar yorumlanmıştır. Bulguların sunumunda katılımcıların kendi ifadelerinden de doğrudan alıntılar yapılarak desteklenmiştir.

Bulgular ve Yorumlar

Araştırma soruları bağlamında katılımcıların görüşleri; “güvenli bir ders ortamı sağlayabilme”, “oyun ve yarışmalarda, saygı ve dürüstlüğü geliştirebilme”, “çocukların spor gelişimine katkı sağlayabilme” ve “okullarda spor etişinin geliştirilmesine ilişkin öneriler” olmak üzere dört tema altında analiz edilmiştir.

Güvenli Bir Ders Ortamı Sağlayabilme Teması

Güvenli bir ders ortamı sağlayabilmeye ilişkin temada; “beden eğitimi dersinin işleneceği yer”, “ders öncesi alınan önlemler”, “spor malzemesi seçimi” ve “tercih edilen oyun ve etkinlikler” kodlarına ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan katılımcıların çoğunluğu güvenli bir ders ortamı sağlayabilme temasına ilişkin birden fazla görüş bildirmiştir. Aşağıda bu görüşlerden bazılarının yer verilmiştir.

K4: “Okulumuzun fiziki koşulları beden eğitimi dersi için çok uygun değil. Bahçemiz küçük öğrenci sayımız fazla. Aynı anda 3 tane beden eğitimi öğretmeni ders yaparak en verimli biçimde kullanmaya çalışıyoruz. Belirli bir düzende belirli hareketleri yaptırarak güvenlik önlemlerini almaya çalışıyoruz”.

K3: “Okul zeminin beton olmasından kaynaklı ayak, kol kırılmaları ve burkulmaları yaşıyoruz. Bunu en aza indirmek için çocukların oyunlardan önce ısınmalarını sağlamaya çalışıyoruz. Bazı okulların yapay da olsa çim sahaları var. Orada futbol rahatlıkla oynayabiliyorlar. Biz Ankara'nın göbeğinde ufacık bir bahçede beden eğitimi dersini işliyoruz”.

K1: “Maalesef benim çalıştığım okulun spor salonu yok. Spor salonu olmadığı için okulun bahçesinde ders işleniyor. Okulun etrafının çitlerle çevrili olması ve böylelikle toprak dışarıya çıkması engellendiğinde bizim için en önemli güvenlik sağlanmış oluyor. Yine güvenlik önlemlerine ilişkin olarak kar yağdığında buzlanma ihtimaline karşı bahçenin temizlenmesine dikkat ediyoruz.

K8: Çok büyük olmayan bir spor salonumuz var. Soğuk havalarda spor salonunda diğer zamanlarda bahçede yapıyoruz.

K14: Köy Okulu olduğu için alan sorunumuz yok. Halı saha var okulun yanında orada çalıştırıyorum.

K11: Dersi işleyeceğim alanda bulunan taşları veya başka tehlike arz edecek bir şey varsa temizlettirim.

K6: Dersten önce oyuna kullanılacak malzemelerin kontrolünü yaparım. Çocukların oynarken kırılabilir veya sivri uçlu, ders esnasında zarar verebilecek malzemeleri çıkartırım.

K13: Voleybol direklerini süngerle çevirdim. Futbol kalelerini sabitledim.

K3: Önceki yıllarda kasa vardı. Üzerinde takla atılıyordu. Bir öğrencinin boynunun kırılması sonucu kasa etkinlikleri müfredattan çıkarıldı.

K14: Çocukların fiziksel özelliklerine uygun malzemeler seçmeye çalışıyorum. Örneğin, 8. sınıflara huniler, uzun atlama, yüksek atlamalar gibi aletler kullanıyorum. Ama 5. Ve 6. Sınıflara daha basit, daha temel spor aletleri kullanıyoruz. Daha küçük toplar kullanıyoruz.

K6: Aşırı zorlayıcı oyunları tercih etmiyorum. Çocuklarımızın çoğu ney azık ki spor yapmayan çocuklar sadece okulumuzda dışarıda yapmaktalar. Dışarıda oyun oynama kültürü yok. Temel becerileri bile zayıf çocukların. Jimnastik ağırlıklı el-baş amudu veya denge hareketlerini tercih etmiyoruz. Kendilerine güvenleri gelebilecek ve bedensel olarak geliştirebilecek oyunları tercih ediyorum.

K9: Birbirlerine zarar verebilecek etkinlikler yaptırmıyorum.

K11: Çocuklar genellikle mücadele oyunlarını severler. Çocukların kendilerini başarısız hissetmeyecekleri oyunları oynamalarına yönlendiririm. Başarıyorum hissi uyandıracak etkinlikleri seçerim.

Öncelikle, ortaokulda çalışan beden eğitimi öğretmenleri tarafından ifade edilen görüşlere bakıldığında, beden eğitimi derslerini beton zeminli okul bahçelerinde işledikleri anlaşılmaktadır. Ortaokulların çoğunda spor salonu olmadığı tespit edilmiştir. Beden eğitimi öğretmenleri çalıştıkları okullarda spor salonu bulunmamasının büyük bir eksiklik olduğunu ifade etmişlerdir. Bir katılımcının (K3) “...Ankara’da spor salonu olan ortaokullar parmakla sayılacak kadardır. Çocuğun spor yapabilmesi, öğretmenin kendini geliştirebilmesi için kesinlikle okulların bir spor salonu olmalıdır. Yılın 6 ayı soğuk olan bir memlekette yaşıyoruz. Bahçede kar, yağmur, oluyor. Çocuğun ısınması, koşması lazım...” şeklindeki görüşü, okullarda spor salonu eksikliğe ilişkin rahatsızlığını göstermektedir. Beden eğitimi öğretmenleri ders öncesi dersin yapılacağı alanda tehlike arz eden kar, buz ve taşları temizlediklerini, oynarken kırılabilir veya sivri uçlu malzemeleri çıkarttıklarını, voleybol direklerini süngerle çevirdiklerini ve futbol kalelerini sabitlediklerini ifade etmişlerdir. Öğretmenler, çocukların yaşlarına ve fiziksel özelliklerine uygun spor malzemeleri seçtiklerini belirtmişlerdir. Bununla birlikte beden eğitimi öğretmenleri, daha önceki yıllarda takla atmak amacıyla kullanılan kasalarda bir öğrencinin boynunun kırıldığını belirterek bu uygulamanın müfredattan çıkarılmış olmasını yerinde bir karar olarak değerlendirmişlerdir. Ayrıca öğretmenlerin aşırı zorlayıcı oyunlar yerine çocukların güven duygusunu ve bedensel gelişimlerini destekleyecek oyunları tercih ettikleri görülmektedir.

Oyunlarda ve Yarışmalarda Saygılı Olma ve Dürüstlüğü Geliştirebilme Teması

Oyunlarda ve yarışmalarda saygılı olma ve dürüstlüğü geliştirebilmeye ilişkin temada; “Fair Play”, “empati”, “ceza”, “asıl amaç”, “değerler eğitimi” ve “örnek gösterme” kodlarına ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan katılımcıların çoğunluğu oyun ve yarışmalarda saygılı olmaya ve dürüstlüğü geliştirebilmeye ilişkin birden fazla görüş bildirmiştir. Aşağıda bu görüşlerden bazılarına yer verilmiştir.

K1: Öğrencilerimize Fair Play başlığı altında rakip takım oyuncularına ve kurallara saygılı olmalarını anlatıyoruz. Empati yaptırıyoruz. Kendine yapılmasını istemediğini sende arkadaşına yapma.

K6: Beden eğitimi zümresi olarak ortak bir spor kültürü oluşturma adına Fair Play’in tanıtımını yapıyoruz. Kuralları öğrencilerle birlikte oluşturuyoruz ve uyuyoruz. Bunda çok katıyız. Her öğrencimizde bunu bilir. Öğrencilerin bu kuralları içselleştirmesi için çok tekrar

ediyoruz. Kurallara uyulmadığında oyunu orda kesiyoruz ve durum Fair Play (dürüst oyuna) aykırı diyoruz. Özellikle okula yeni başlayan 5. Sınıf öğrencilerimizde müthiş bir rakibi yenme çabası içinde oluyorlar. Biz duygularını törpüliyoruz, empati kurmalarını sağlamaya çalışıyoruz.

K5: Kız öğrenci ve erkek öğrencileri birlikte top oynatıyorum. Herkesin aynı yetenek de olmadığını ısrarla söylüyorum. Diğer öğrencilerle dalga geçen, ezmeye çalışan çocuk olursa direk etkinlik dışına çıkartıyorum.

K4: Oyun kuralları bizim için önemli. Disiplin cezası getirir. Bu da bizim takım için dezavantaj olur diğer takıma avantaj sağlar. Bunun bilincinde olan bir öğrencide davranışlarını ona göre sergiler.

K3: Oyunlarda kurallar olduğu için bu kurallara uygun hareket etmek zorundalar. Bu kuralların dışına çıktıkları zaman oyundan diskalifiye olacaklarını biliyorlar. Bu nedenle dürüst olmak zorundalar.

K7: Kazanmaktan çok mutlu olmayı vurgularım.

K11: Çocuğun kazanmasından ziyade arkadaşı ile etkileşimin iyi olmasına, arkadaşının kazanmasına yardımcı olmaya çalışırız ki çocuk öncelikli olarak arkadaşlık duygusunu pekiştirsin. Kazanma hırsı ile arkadaşlarını üzen çocuklar çıkabiliyor. Anında müdahale ediyorum o durumda. Anında müdahale etmezsem diğeri çocuğu kaybediyorum. Benim o çocuğun haksızlığa uğradığını görüp müdahale etmem çocukta kendine ve öğretmenine güven oluşturuyor.

K12: Okul takımlarımızla müsabakalara gidiyoruz. Öğrencilerimize rakip takıma nasıl saygı duyacaklarını, saha içinde nasıl davranacaklarını, bunun öncelikli olarak eğlence olduğunu öğrencilerimize anlatıyoruz. Rakip takıma saygılı ve dürüst olan öğrencileri örnek olarak gösteriyorum. Bu durum diğer çocuklarında hoşuna gidiyor. Onlarda daha saygılı olmaya çalışıyorlar.

K10: Dersin ilk beş dakikasını değerlere ayırıyorum. Her hafta bir değerler eğitimi üzerinde duruyorum. Bu çalışmanın çocukların üzerinde olumlu etkisi olduğuna inanıyorum.

K6: Dürüstlüğü ile dikkat çeken öğrencileri ödüllendiriyoruz.

Oyun ve yarışmalarda saygı ve dürüstlüğü geliştirebilme temasında, beden eğitimi öğretmenlerinin en çok vurguladıkları kod Fair Play'dir. Beden eğitimi öğretmenleri, saygı ve dürüstlüğe dayalı bir spor kültürü oluşturmak amacıyla oyunun kuralları ile dürüst bir şekilde oynanmasına çok dikkat ettiklerini belirtmişlerdir. Bir katılımcının (K6) "...Kuralları öğrencilerle birlikte oluşturuyoruz ve kurallara uyuyoruz. Bunda çok katıyız. Her öğrencimiz de bunu bilir. Öğrencilerin bu kuralları içselleştirmesi için çok tekrar ediyoruz. Kurallara uyulmadığında oyunu orda kesiyoruz ve durum Fair Play'e (dürüst oyuna) aykırı diyoruz...." şeklindeki görüşü, Fair Play kavramına ilişkin hassasiyetini göstermektedir. Öğretmenlerin ifadelerinden beden eğitimi dersinde empati kurmaya önem verdikleri anlaşılmaktadır. Beden eğitimi öğretmenlerinin oyunlarda ve etkinliklerde "kendine yapılmasını istemediğini sende arkadaşına yapma" cümlesini çok sık kullandıkları görülmektedir. Buna benzer şekilde beden eğitimi öğretmenlerinin ifadelerinden çocuklara oyunlarda ve yarışmalarda kazanmaktan çok mutlu olmanın ve arkadaşları ile etkileşiminde bulunmanın önemli olduğunun vurgulandığı anlaşılmaktadır.

Çocukların Spor Gelişimine Katkı Sağlayabilme Teması

Çocukların spor gelişimine katkı sağlayabilmeye ilişkin temada; “yönlendirme”, “destek kursları”, “teorik bilgi”, “ilgisi, yeteneği olmayanları derse katma”, “BEP’li öğrenciler”, “motivasyon” ve “mesleki gelişim” kodlarına ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan katılımcıların çoğunluğu “çocukların spor gelişimine katkı sağlayabilme” temasına ilişkin birden fazla görüş bildirmiştir. Bu görüşlerden bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

K6: Gözlemlediğimiz yetenekli çocukların aileleri ile iletişime geçiyoruz. Daha üst seviyedeki spor çalışmalarına yönlendiriyoruz. Bu çalışmalardan milli takıma kadar giden çocuklarımız var.

K4: Gençlik spor müdürlüğünün yetenek taraması var. Okullarımızda yapılıyor. Yetenekli çocuklarımızı branşlarına göre yönlendiriyoruz. Hafta sonları destekleme kurslarımız var. Bu kurslara gelmek isteyen bütün öğrencilerimizi alıyoruz. Bu kurslarda öğrencileri istedikleri, sevdikleri spor branşlarda (bizim okulumuzda voleybol, hentbol ve futbol) destek vermiş oluyoruz.

K2: İsteği olmayan öğrencinin de sevebileceği eğitsel oyunlar oynatarak öğrenciyi derse katmaya çalışıyorum. Yeteneği olmayan çocuğunda üzerine gitmiyoruz. Onu yapabileceği şeylere yönelik aktiviteler yaptırıyoruz.

K5: Genellikle 7. ve 8. sınıf öğrencileri derse karşı ilgisiz oluyorlar. Genellikle sınav kaygıları nedeniyle isteksiz oluyorlar. Bu öğrencilerle konuşuyorum. Burada geçireceği zamanın sınav kaygısından uzaklaştıracağını söylüyoruz. Sporun önemini ısrarla vurguluyoruz. Bu yaşlarda bu alışkanlığı kazanmalarının gerekliliğini vurguluyoruz. Bunları söylerken çok da ısrarcı olmamaya çalışıyorum. Çok ısrar edildiğinde çocuk uzaklaşabiliyor. Çocuk dersin zevkli olduğunu gördüğü zaman bir süre sonra kendi katılıyor.

K8: Takım kurmada ya da grup oluşturmada kaynaştırma öğrencilerini veya yetenekli olmayanları takım lideri yaparak onların grup kurmalarını sağlıyorum. Yani her zaman başarılı olan çocuklar takım kaptanı olacak şekilde değil bu öğrencilerinde takım lideri olmalarını istiyorum. Kendi takımlarının kazanması için daha özverili oynuyorlar.

K12: Kaynaştırma öğrencilerimiz var. Bu öğrencilerimiz diğer öğrenciler gibi koşup hızlı hareket edemiyor. Örneğin mendil kapmaca oyunumuz var. Bu oyunda mendili ona tutturuyorum. Oyun içerisinde yer aldığı için kendisini çok mutlu hissediyor.

K1: Öğrenci bazen öğretmenim herkes yapabiliyor ama ben yapamıyorum diyebiliyor. Ben de onu hareketi yaparken gözlemleyip çok doğru yaptın, şu anda çok güzel oldu gibi onu destekleyici konuşuyorum.

K3: Öğrencilerimize, sen bu işi başaracaksın, harikasın gibi telkinlerde bulunuyorum. Öğrencilerime çok iyi yapmak zorunda olmadıklarını ama uğraşmaları gerektiğini ve onun zamanla çok iyi olacağını söyleyerek motive ediyoruz.

K5: Cesaretlendiriyorum, övüyorum, doğru yaptığında gruba alkışlattırıyorum. Herkesin fiziksel özelliklerinin farklı olduğunu söylüyorum. Herkesin aynı standartlarda yapamayacağını, herkes yapabildiği kadar diyorum. Yapamayan çocuklarla dalga geçilmesine izin vermiyorum.

K10: Mesleki gelişimim ile ilgili olarak da, alanımla ilgili yüksek lisans yapmayı düşünüyorum. En önemlisi kendi eksik yanlarımı bularak kendimi geliştirmeye çalışıyorum. Çok hızlı bir dünyadayız. Beden dersinde de çok hızlı değişimler yaşanıyor. Kitaplardan,

internet ortamında ve çeşitli kurslara giderek değişimleri takip etmek ve yeni nesle yetişmek için yapıyoruz. Öğrencilerden gelen talep üzerine de araştırmalar yapıyoruz. Beden eğitimi öğretmenlerinin üye olduğu pek çok grubu takip ediyorum. Yeni sporları öğrenmeye çalışıyorum. Meslektaşlarla bilgi alış-verişi yapıyorum

Çocukların spor gelişimine katkı sağlayabilme temasında, beden eğitimi öğretmenleri tarafından ifade edilen görüşlere bakıldığında, hafta sonu yapılan destekleme kurslarında öğrencileri, sevdikleri spor branşlarında destekledikleri ve yetenekli öğrencileri yönlendirdikleri anlaşılmaktadır. Beden eğitimi dersine ilgisi ve yeteneği olmayan ve BEP’li öğrencileri; olumlu konuşmalar yaparak, takım lideri yaparak ve sevebilecekleri oyunlar düzenleyerek derse katmaya çalıştıkları görülmektedir. Bir katılımcının öğrencilerini derse motive etmek amacıyla (K5) “...cesaretlendiriyorum, övüyorum, doğru yaptığında gruba alkışlattırıyorum. Herkesin fiziksel özelliklerinin farklı olduğunu söylüyorum. Herkesin aynı standartlarda yapamayacağını, herkes yapabildiği kadar diyorum. Yapamayan çocuklarla dalga geçilmesine izin vermiyorum...” şeklindeki ifadesi bu konudaki hassasiyetini göstermektedir. Bununla birlikte katılımcıların ifadelerinden, mesleklerini en iyi şekilde yerine getirebilmek ve çocukların spor gelişimine katkıda bulunmak amacıyla için kendilerini geliştirmeye önem verdikleri anlaşılmaktadır.

Okullarda Spor Etiğinin Geliştirilmesine İlişkin Öneriler Teması

Araştırmaya katılan katılımcıların çoğunluğu “okullarda spor etiğinin geliştirilmesine ilişkin önerileri” temasında birden fazla görüş bildirmiştir. Bu görüşlerden; “spor salonu”, “spor yapma alışkanlığı ve “spor bilinci ve kültürü” kodlarına ulaşılmıştır. Aşağıda bu görüşlerden bazılarının yer verilmiştir.

K3: Çalıştığım okulun bahçesi hem çok küçük hem de yolun kenarında olduğu için öğrenciler top oynadıklarında top dışarı kaçıyor. Böyle durumlarda, yeter ki top gitsin ve patlasın ama çocuklara bir şey olmasın. Demirlerin yükseltilmesi bir maliyet. O topolar sert topolar. Okul dışındaki araçlara zarar verdiği durumlar oldu. Bu gibi durumlarda bizim yapabileceğimiz tek şey çocuğun can güvenliğini korumak. Bunların önlenmesinin tek yolu okullarda spor salonu olmalıdır. Okullarda spor salonu olursa hiçbir sıkıntı olmayacak. Okullar yapılırken sadece derslik düşünülüyor. Sadece benim branşında değil diğer özel yetenek gerektiren diğer branşlarda da aynı şey geçerli. Çalışmalarını yapacakları atölyeleri yok. Ankara’da spor salonu olan ortaokullar parmakla sayılacak kadardır. Çocuğun spor yapabilmesi, öğretmenin kendini geliştirebilmesi için kesinlikle okulların bir spor salonu olmalıdır. Yılın 6 ayı soğuk olan bir memlekette yaşıyoruz. Bahçe de kar, yağmur, oluyor. Çocuğun ısınması, koşması lazım. Ben iki yıl boyunca voleybol oynayan öğrencilerimi salonu olan başka bir okula götürdüm. Takım sporu yapmak insana çok şey kazandırıyor. Birlikte hareket etmek, paylaşmak, okul arkadaşlarının onlara tezahürat yapması bunlar takım sporu yapan öğrencilerin yaşadıkları güzel duygular.

K5: Amaç, çocukların bir branş sporu öğretmek değil yaşam boyu spor yapabilme alışkanlığını kazandırmak diye düşünüyorum.

K3: Spor yapmanın faydalarını anlatıyorum. Örneğin, kilo sorunu yaşayan öğrencilerimize az da olsa yapacağı düzenli sporun kilo sorununu aşmasına yardımcı olacağını söylüyorum. Astımı olan öğrencilere yoğun olmayacak şekilde yapacağı sporun onun astım rahatsızlığına iyi geleceğini söylüyorum.

K2: Türkiye’de spor aslında olması gerektiği yerde değil. Maçlardan sonra çıkan kavgalar, koyu taraftarlık bana hiç mantıklı gelmiyor. Spor bilinci bizim toplumumuzda yok. Kendim sporun içinden gelen biri olarak bunu bizzat yaşadım. İlkokuldan beri hentbol la

ilgileniyorum. Bazı maçlarda taraftarlar bizi maça çıkartmadı, yenilen takım üzerine geliyor. Bir sporcu olarak sporun içinde olmaması gereken şeyler olduğunu düşünüyorum. Çocuklara basketbol, voleyboldan ziyade spor bilincini vermek istiyorum. Bu yönde kendimi geliştirmeye çalışıyorum.

Beden eğitimi öğretmenlerinin okullarda spor etiğinin geliştirilmesine ilişkin önerileri temasında her okulda bir spor salonunun olmasının gerekliliği ve önemi konusunda hemfikir oldukları görülmektedir. Ayrıca beden eğitimi öğretmenlerinin çocuklarda spor alışkanlığı oluşturma, spor bilinci ve kültürü oluşturulması konusunda benzer görüşlerde oldukları anlaşılmaktadır. Bir katılımcının (K5) “...Spor bilinci bizim toplumumuzda yok. Kendim sporun içinden gelen biri olarak bunu bizzat yaşadım. İlkokuldan beri hentbolla ilgileniyorum. Bazı maçlarda taraftarlar bizi maça çıkartmadı, yenilen takım üzerine geliyor. Bir sporcu olarak sporun içinde olmaması gereken şeyler olduğunu düşünüyorum. Çocuklara basketbol, voleyboldan ziyade spor bilincini vermek istiyorum.” şeklindeki görüşü, çocuklarımıza bu spor bilinci oluşturmanın önemini ve gerekliliğini göstermektedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Modern toplumlarda hayatın vazgeçilmez bir parçası olan sporun insanlık tarihinin başlangıcından itibaren ortaya çıktığı varsayılmaktadır. İnsanlar amatörce veya profesyonelce spor veya egzersiz yapmakta olup çocuklarının da okullar ve kulüpler aracılığıyla sportif etkinliklerde yer almalarını sağlamaktadırlar. Spor, insanların fiziksel yapılarını ve sosyal uyumlarını geliştiren bir etkinlik türüdür. Spor aynı zamanda barış, sevgi, saygı, dürüstlük ve dayanışma gibi etik değerlerin gelişimini de olumlu yönde etkilemektedir. Sporun gerçek anlamda varlığını sürdürmesinde, sporun doğrudan veya dolaylı aktörleri olan sporcu, seyirci, hakem, antrenör, medya, ve okullarda görev yapmakta olan beden eğitimi öğretmenlerinin sporda etik ilkelere uymaları büyük bir önem arz etmektedir.

Gelecek nesilleri oluşturacak olan çocukların spora ve etiğe ilişkin değerleri benimsemeleri ve içselleştirmeleri çok önemlidir. Çocuklarda etik değerlerin oluşmasını sağlamak ciddi bir çaba gerektirmektedir. Bu çabayı ortaya koyacak anahtar kişinin ise okullarda görev yapmakta olan beden eğitimi öğretmenleri olduğu söylenebilir. Çocukların spora ilişkin etik değerlerinin oluşmasında beden eğitimi öğretmenlerinin tutumları belirleyici olabilmektedir. Başka bir deyişle, okullarda spora ilişkin etik değerlerin inşa edilmesinde beden eğitimi öğretmenleri lider bir pozisyonda görev alabilir.

Eğitim sistemimiz içerisinde çocukların spor alanında eğitim almış beden eğitimi öğretmenlerinden ders almaları ortaokul dönemi olan 10-13 yaş aralığına denk gelmektedir. Beden eğitimi öğretmeni, diğer branş öğretmenlerinden farklı olarak okul içi ve okul dışı spor faaliyetlerinde öğrenci ile yoğun bir şekilde iletişim halindedir. Beden eğitimi öğretmenlerinin görevlerini yerine getirirken, okulda ve spor alanlarında öğrencilere sahip olmaları gereken değerleri kazandırırken etik kurallarına uygun davranmaları gerekmektedir. Doğaner ve Özbek’in (2019) beden eğitimi öğretmeni adaylarının, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ile beden eğitim öğretmenlerinin mesleki etik ilkelerine yönelik görüşlerini araştırdıkları çalışmalarında, beden eğitimi öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ile meslek etiği ilkelerinin profesyonellik, sorumluluk, saygı ve dürüstlük alt boyutları arasında orta düzeyde ve pozitif bir korelasyon olduğu saptanmıştır. Obuz’un (2009) çalışmasında, kadın beden eğitimi öğretmen adaylarının, öğrencilerle ilişkilerde ve görevle ilgili sorumluluklarda, erkek beden eğitimi öğretmen adaylarına göre daha etik davrandıkları sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin hepsi yılın her mevsiminde güvenli bir beden eğitimi dersinin işlenebilmesi için okulda bir spor salonunun olmasının gerekliliği ve önemi konusunda aynı düşünceye sahiptirler. Oyun ve yarışmalarda saygı ve dürüstlüğü geliştirebilmeye

ilişkin olarak beden eğitimi öğretmenleri, derslerde başta Fair Play ve empati olmak üzere yarışmalarda kazanmaktan çok mutlu olmanın ve arkadaşları ile etkileşiminin önemini vurgulamaktadırlar. Beden eğitimi öğretmenleri, mesleklerini en iyi şekilde yerine getirebilmek ve çocukların spor gelişimine katkıda bulunmak amacıyla mesleki gelişimlerine önem vermektedirler. Mesleki gelişimlerini; kitap, dergi, internet, kurs ve özellikle meslektaşlarla bilgi alış-verişi aracılığıyla sağlamaktadırlar. Ayrıca beden eğitimi öğretmenlerinin önemli olanın çocuklarda spor alışkanlığı, spor bilinci ve kültürü oluşturulması gerekliliği konusunda hemfikirlerdir.

Araştırma bulguları sonucunda aşağıdaki öneriler geliştirilebilir:

1. Ortaokul dönemi çocukların spora ve etiğe ilişkin algılarının oluştuğu önemli bir dönemdir. Bu dönem aynı zamanda yaşam boyu spor yapabilme alışkanlığının temellerinin atıldığı bir dönemdir. Çocukların yılın her mevsiminde, kar, buz, yağmur veya aşırı sıcaklıktan dolayı sınıfında oturmak yerine okullarında güvenli bir şekilde spor yapabilecekleri bir spor salonları olmalıdır. Maalesef ülkemizde spor salonu olan ortaokul sayısı çok azdır. Okul binaları inşa edilirken sadece derslikler değil aynı zamanda çocukların fiziksel ve sosyal gelişimlerinde katkısı olan spor faaliyetlerini gerçekleştirebilecekleri spor salonlarının da inşa edilmesinin gerekliliği ve önemi göz ardı edilmemelidir.
2. Sporda etik ilkelerinin tam uygulanamamasından kaynaklı olarak ortaya çıkan şike, sporda özellikle de futbolda şiddet olayları, uyarıcı, gibi olumsuz gelişmeler sporun ve sporunun imajını zedelemektedir. Yaşanan bu olumsuzlukları çocuklar özellikle medya aracılığı ile görmekte ve zamanla içselleştirmektedirler. Bunların önlenmesi için sporda etik dışı davranışların denetlenmesi, hukuk kurallarının etkinleştirilmesi ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği içerisinde spor etiği ile ilgili çalışmalarının devam ettirilmesi sağlanmalıdır.
3. Spor etiği, sporla ilgili olan taraflarının görev ve sorumluluklarını dürüstlük, adalet, tarafsızlık, saygı ve dayanışma gibi evrensel değerler doğrultusunda yerine getirmelerini kapsamaktadır. Sporda, önemli olanın kazanmak olduğu düşüncesi yerine çocukluk döneminden itibaren sporda Fair Play'in benimsetilerek, çocuklarda sağlıklı bir şekilde spor bilinci ve kültürü oluşturulması sağlanmalıdır.
4. Bu çalışmada ortaokulda görev yapmakta olan beden eğitimi öğretmenlerinin spor etiğine ilişkin görüşleri nitel araştırma yöntemi ile derinlemesine incelemiştir. Lisede görev yapmakta olan beden eğitimi öğretmenlerinin de spor etiğine ilişkin görüşlerini derinlemesine belirleyen nitel bir araştırma yapılabilir.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Makale araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyularak kaleme alınmıştır. Araştırma verileri 2020 yılı öncesinde elde edildiği için etik kurul izni alınmamıştır.

Yazarların Makaleye Katkı Oranları

Makale tek yazar tarafından kaleme alınmış olup, başka yazar ve kuruluşların yazım süresince desteği bulunmamaktadır.

Çıkar Beyanı

Bu makale ile ilgili olarak yazarların hiçbir kişi ya da kuruluşla çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Andriue, B. (2011). Which agencies promote sports ethics? In D. Bodin, & G. Sempe (Ed.), *Ethics and sport in Europe* (pp.67-70). Strasbourg: Council of Europe Publishing.
- Aydın, İ. (2012). *Yönetmelik, mesleki ve örgütsel etik*. Ankara: Pegem Akademi.
- Aydoğan, İ. (2011), Öğretmenlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerinin öğrenciler tarafından algılanması. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(2), 87-96.
- Bodin, D., Sempe G., Robene, L., & Heas, S. (2011). Ethics and sport. D. Bodin, & G. Sempe (Ed.), *Ethics and sport in Europe* içinde (s.10). Strasbourg: Council of Europe Publishing.
- Couloubaritsis, L. (2011). Historical and philosophical backaround. In D. Bodin, & G. Sempe (Ed.), *Ethics and sport in Europe* (s.21-23). Strasbourg: Council of Europe Publishing.
- Dolaşır, S. (2006). *Antrenörlük etiği ve ilkeleri*. Gazi Kitabevi, Ankara.
- Loland, S. (2011). Ethics in sport. Current and future challenges. D. Bodin, & G. Sempe (Ed.), *Ethics and sport in Europe* (s.175-177). Strasbourg: Council of Europe Publishing.
- Bucher C. A., & Wuest D. A. (1999). *Foundations of physical education exercise and sport*. New York: McGraw-Hill Companies.
- Campbell, E. (2000). Professional ethics in teaching: towards the development of a code of practice. *Cambridge Journal of Education*, 30(2), 203-222.
- Certel, Z., Alkış, A., & Gürpınar, B. (2018). Antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerinin antrenör ve sporcu gözüyle değerlendirilmesi. *Mediterranean Journal of Humanities*, 8(2), 223-231.
- Elma, C., & Mercan, U. (2012). Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik ikilemleri çözümleme biçimleri. *e-journal of Research in Education and Teaching*, 1(3), 279-2287.
- Erdem, R. A., & Şimşek, S. (2013). Öğretmenlik meslek etiğinin irdelenmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(15), 185-203.
- Glesne, C. (2015). *Nitel araştırmaya giriş* (A. Ersoy & P. Yalçınoğlu, Çev.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gündüz, Y., & Çoşkun, S. Z. (2011). İlköğretim öğrencilerinin öğretmenlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeyine ilişkin görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2),95-110.
- Gözütok, F. D. (1999). Öğretmenlerin etik davranışları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 32(1-2), 83-99.
- Harrison, M. J. & Blakemore, L. C. (1992). *Instructional strategies for secondary school physical education*. Iowa: Wm. C. Brown Puplicher.
- Keser, S., Kocabaş, İ. & Yirci, R., (2013). The ethical perceptions of elementary school teachers in the triple perspective of classification of ethics, *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 4(3), 1-16.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma: desen ve uygulama için bir rehber* (S. Turan, Çev.). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Shields, D.L.L. and Bredemeier, B.J.L. (1995). *Character development and physical activity. campaign, IL*. England: Human Kinetics Publishers.
- Obuz, Ü. (2009). *Beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğiyle ilgili etik olmayan davranışlara ilişkin görüşleri* (Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Özbek, O. (2018). Beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki etik ilkeleri ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi*. 16(4), 179-189.

- Uzun, R. (2004). Türkiye'de spor basınının etik anlayışı. *Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 19, 1-20.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (M. Bütün ve S. B. Demir, Çev.). Ankara: Pegem Akademi.
- Toprakçı, E., Bozpolat, E., & Buldur, S. (2010). Öğretmen davranışlarının kamu meslek etiği ilkelerine uygunluğu. *e- International Journal of Educational Research*, 1(2), 35-50.
- Tuncel, S., D., & Büyüköztürk, Ş. (2009). Antrenörlerin mesleki etik ilkeleri nelerdir? Nasıl ölçülür? Ölçek geliştirme: ölçeğin geçerlik ve güvenilirliği. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 8(4), 159-168.
- William C., Davis, K., & Post, E.J. (1988). *Business and society, corporate strategy, publicly, ethics*. USA: Mc. Graw Hill Publishing Company.
- Whithead M. (1998). Sport ethics and education. *Sport Education and Society*, 3(2) 239-241.
- Yıldırım, H., Şimşek, A. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, K., & Altınkurt. Y. (2009). Öğretmen adaylarının mesleki etik dışı davranışlar ile ilgili görüşler. *İş Ahlakı Dergisi*, 2(4), 71-88.